

DENUNȚURI PE TIMP DE RĂZBOI, CAZUL MAICII MARINA-MINA HOCIOTĂ (1916)

Alin SPÂNU*

Cuvinte cheie: *denunț, spionaj, mănăstirea Vărativ, Tecuci, Iași*

Keywords: *denunciation, espionage, the Vărativ monastery, Tecuci, Iași*

Abstract

At the beginning of December 1916 the chief of the post in the village of Filioara (Neamț County) sends a telegram to the Iași Police and calls for the pursuit of a nun from the Vărativ monastery who would be ... a man and a spy. The Iași investigation starts and "the portrait" of the nun is analysed: born in Transylvania, so foreign and potentially a suspect, spent three years in Bulgaria (1911-1914) and learned Slavic language well. Forensic and legal medicine issues are addressed, and the first findings are made: dressing and walking like a man, physical conformation, and "Serious" physical strength. The case is clear, Marina / Mina is neither a man nor a spy. At the base was the revenge of the prefect of Tecuci, angry that Sister Mina rejected his advances. Eventually, the prefect remained in office, and the nun was seconded to a hospital in Iasi.

La finalul anului 1916 Iașiul devine capitala României, aici fiind relocalate familia regală, guvernul, parlamentul și cele mai importante instituții naționale. În plus, orașul s-a văzut asaltat de o mulțime de refugiați, ceea ce impune o drastică raționalizare a alimentelor, lemnului și medicamentelor, cele mai căutate produse. Pe acest fond de pesimism din cauza înfrângerilor militare și a refugiului apar și suspiciuni de spionaj, sabotaj și propagandă inamică, uneori pe bună dreptate, alteori aiurea, la adresa unor persoane. La Iași toate acestea au un impact exponențial mai mare asupra structurilor de siguranță națională, întrucât o acțiune subversivă la adresa decidenților politico-militari ar fi adus prejudicii incomensurabile.

Denunțurile, delatiunile, turnătorii ieftine și născute din invidie asaltează organele de poliție și siguranță, la rândul lor ocupate cu multe alte probleme serioase. Unele de personal, prin decesul sau capturarea unor funcționari, altele de instalare și conectare la realitățile imediate, cum ar fi spionii și propagandiștii inamici.

La începutul lunii decembrie 1916 șeful de post din comuna Filioara (județul Neamț, localitatea aflată între mănăstirile Agapia, la nord, și Vărativ, la sud), sergent major Casapu, telegrafiază la Poliția Iași și solicită urmărirea unei măicuțe de la mănăstirea Vărativ care ar fi... bărbat și spion. Argumentele sale erau „*fizionomia bulgărească, părul tuns*”⁹⁰¹ și deținea bilete de Crucea Roșie cu care se putea deplasa unde vroia și putea să dispară foarte ușor. Aceasta/acesta ar fi fugit de la un spital din

* Centrul de Studii Euro-Atlantice, București

⁹⁰¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare ANIC), fond Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale (în continuare: DPSG), dosar 983/1916, f. 170.

Tecuci și era dată în urmărire împreună cu un complice. Pentru întărirea celor afirmate șeful de post anunță că deține și fotografii compromițătoare în care subiectul acțiunii este și bărbat, și călugăriță. Poliția Iași, evident, se alertează când aude cuvântul „*spion*”. Cere să i se trimită pozele pentru identificare. În prima poză (**foto 1**) apar două persoane: un el cu trăsături feminine (sau o ea cu trăsături masculine), într-o uniformă de sanitar, care ține cu mâna sa dreaptă mâna dreaptă a unei tinere; aceasta are mâna stângă pe umărul militarului; nici unul nu privește direct spre cameră și este, mai degrabă, o poză de amintire plăcută în vremuri extrem de tulburi. Pe verso era scris ceva, dar a fost șters, însă se văd data și locul unde a fost făcută fotografia: Tecuci, 7 noiembrie 1916.

Ancheta de la Iași demarează și a doua zi (3 decembrie 1916) se creionează portretul călugăriței: născută în Transilvania, deci supusă străină și potențial suspectă (se propunea verificarea cu atenție a actelor de călătorie pentru a se vedea dacă nu cumva sunt false); are frați și surori cu poziții sociale „destul de bune”⁹⁰²; a stat trei ani în Bulgaria (1911-1914) și a învățat bine „limba slavă”⁹⁰³. Se abordează probleme de ordin criminalistic și medicină legală și se emit primele constatări: mania de a se îmbrăca bărbătește („*caz specific și patologic*”⁹⁰⁴), mersul masculin și conformația fizică (proeminența buzelor, unghiul facial), puterea fizică „*destul de serioasă*”⁹⁰⁵. Se mai constată „*ura în ce privește sexul masculin*”⁹⁰⁶ pusă în balanță cu înclinația deosebită și „*apucăturile față de sexul feminin*”⁹⁰⁷, precum și preocuparea de a lua „*posturi enigmatice*”⁹⁰⁸ în toate fotografiile. Aici se exemplifică cu o altă fotografie (**foto 2**), în care cel/cea în cauză stă în profil, puțin aplecat/aplecată spre stânga, cu cotul stâng sprijinit pe o măsută și susținându-și bărbia; hainele sunt masculine, privirea nu este îndreptată spre aparat, ci undeva în lateral și departe; fundalul este o reproducere la scară mare a unei imagini generale de drum șerpuit cu niște copaci în stânga și o câmpie în dreapta. Dosarul este înaintat Brigăzii de Siguranță Iași fiind considerat „*demn de muncă mai serioasă*”⁹⁰⁹, iar gravitatea faptei „*foarte mare*”⁹¹⁰. Această gravitate este pusă și pe seama unei posibile acțiuni de tolerare „*într-un cerc de 400 de femei*”⁹¹¹, adică întreaga obște de la mănăstirea Vărațic.

Brigada Specială de Siguranță Iași descoperă persoana în cauză la spitalul de răniți instalat la Seminarul „Veniamin Costache”, care se identifică cu brățara Crucii Roșii (bilet de autorizare nr. 671/mai 1916 emis de Comitetul central sanitar). Este adus/adusă la sediul Brigăzii și, la 6 decembrie 1916, este pusă să scrie o declarație. Cu greu și un scris chinuit, aceasta reușește să-și povestească viața, una tristă și fără noroc (**Anexa**). Se numește Marina Hociotă, născută în Săliște (Transilvania), are patru surori (două măritate în Constanța și două în Sofia) și un frate. După decesul

⁹⁰² *Ibidem*, f. 243.

⁹⁰³ *Ibidem*.

⁹⁰⁴ *Ibidem*.

⁹⁰⁵ *Ibidem*.

⁹⁰⁶ *Ibidem*.

⁹⁰⁷ *Ibidem*.

⁹⁰⁸ *Ibidem*.

⁹⁰⁹ *Ibidem*.

⁹¹⁰ *Ibidem*.

⁹¹¹ *Ibidem*.

tatălui stă un an la Constanța, la o soră, apoi alți trei la Sofia, la altă soră. Revine în România la o mătușă care și-a dedicat viața credinței la mănăstirea Vărațic. Nu știe ce să facă cu viața ei, orizontul ei (ca și intelectul) pare limitat, așa că decide să urmeze aceeași cale a vieții monahale, unde primește numele Mina. Începe războiul și este trimisă împreună cu alte trei surori la Tecuci, unde sunt primite cu multă efuziune de prefect și repartizate în mod egal la două spitale. Munca era grea și lipsurile mari (n-aveau masa asigurată și nici loc de odihnă), așa că decide se duce să solicite prefectului îmbunătățirea condițiilor. Dar, o dată ajuns acasă la prefect, unde acesta primea pe solicitanții de orice probleme, acesta sare la propriu pe ea și încearcă „forțat să mă ducă în odaia lui din fund, unde era o canapea și eu m-am luptat ca să scap din brațele mizerabile când era să cad pradă forțat să-și bată joc de mine”. Reușește să scape și fugă, dar prefectul nu se lasă. Cere ca măicuțele să vină pe rând, câte una, la el acasă să le dea banii ce li se cuvin. Marina/Mina știe ce vrea să facă mizerabilul așa că se duce împreună cu colega ei. Nu-i o problemă pentru prefect, care imediat „a și înhățat pe maica, o sărută și ne spune «voi n-o să mai fiți maici, o să fiți ale mele, sunteți sub a mea protecție și sub ordinul meu și trebuie să faceți ce vă ordon eu. Să-mi satisfaceți dorințele și mă lăsați să fac ce vreau eu cu voi”. O lasă din brațe, dar sare la Marina, care fiind ceva mai tânără și în putere îl respinge, apoi se repede din nou la colega ei. În fine, reușesc să plece cu onoarea nepătată, dar masculul feroce le amenință că „n-o să scăpăm cu nici un chip de-a nu avea relații cu el”. Drept represalii pe Marina o mută la un spital de contagioși, unde aceasta nu vrea să se ducă și alege să se plângă direct mitropolitului. Este drept, preoții din Tecuci la care s-a plâns inițial Marina i-au dat dreptate, dar au spus că orice telegramă cu acest subiect nu va trece de cenzură. Ajunge la Iași la maica Ecaterina Statachiu „care a introdus-o la Î.P.S. Mitropolit”⁹¹², căruia i-a relatat purtarea prefectului de Tecuci. „Mulțumesc lui Dumnezeu care mi-a dat putere de-am putut scăpa să nu-mi spurce haina îngerească ce o port și viața sfântă pentru care prefer să întâmpin orice neplăceri pentru c-am luptat de n-am fost la discreția unui om slab de o natură murdară biruit”, scrie în declarație Marina. Mă rog, abuzurile unui adevărat prădător sexual, fie el și prefectul de Tecuci, nu par a fi importante pentru siguranța statului, dar acuzația adusă Marinei da. Este verificată ce sex are, „dacă este bărbat, după cum se pretinde în telegramă și s-a stabilit că este femeie”⁹¹³. Despre poza în uniforma militară explicația e simplă: cele patru maici au dorit să se fotografieze pentru a avea amintiri, iar ea a avut la îndemână uniformă unui sanitar, pe care a îmbrăcat-o, însă „recunoaște această greșeală”⁹¹⁴.

Șeful Brigăzii Speciale de Siguranță Iași raportează directorului Direcțiunii Poliției și Siguranței Generale că, în urma anchetei, a stabilit că Marina Hociotă este „mărginită ca inteligență și cultură, n-o cred capabilă să poată fi întrebuințată pentru spionaj”⁹¹⁵. Pentru întărirea celor scrise se atașează și o fotografie a celei în cauză (**foto 3**) în uniformă de călugăriță, împreună cu o colegă de credință. Pe verso aflăm că

⁹¹² *Ibidem*, f. 169.

⁹¹³ *Ibidem*.

⁹¹⁴ *Ibidem*.

⁹¹⁵ *Ibidem*.

poza a fost realizată la 25 iulie 1915 la mănăstirea Văratice, colega din poză este Ripsimia Costăchescu și cineva a scris: „*realitatea de pierde, amintirile rămân*”.

Cazul se lămurește, Marina/Mina nu este nici bărbat, nici spion. La baza informației primare a stat răzbunarea prefectului de Tecuci, ofuscat că sora Mina n-a cedat ofensivei sexuale. Un caz de-a râsu-plânsu, dar cu happy-end, căci alți funcționari de siguranță mai zeloși ar fi putut lua măsuri mai drastice asupra bieteii suspecte. Până la urmă prefectul a rămas în funcție, iar călugărița a fost detașată la un spital din Iași.

ANEXA:

Declarație

Subsemnata Mina Hociotă, soră în mănăstirea Văratice din județul Neamț, în vârstă de ani 20, de loc din comuna Săliște, Transilvania, declar:

În anul 1910 am plecat de la părinți, unde am avut două surori în Constanța, căsătorite, și am stat un an la dânsule. Pe urmă a venit o soră care era căsătorită în Sofia și m-a luat la dânsa, unde am stat trei ani. Am venit pe urmă la mătușa mea care o am la mănăstirea Văratice călugăriță. Având și eu o dragoste distinsă pentru a îmbrățișa viața monahală și fiind și o fată orfană și de tată, m-am decis să rămân în mănăstire, mai ales având pe mătușa mea. Am rămas la dânsa unde sunt de doi ani soră. Am patru surori (două căsătorite în Constanța și două în Sofia) și un frate; tatăl meu e mort de șapte ani.

Am toate documentele făcute pentru primirea în mănăstire, toate în bună regulă, care i le-am dat maicii starețe. Mi-am îndeplinit toate ascultările cu drag și respect față de superiorii noștri. Devenind timpul, cu războiul acesta, să fim trimise în ajutorul răniților ca surori de caritate, am fost trimise la Tecuci patru călugărițe. Am fost adresate (sic!) la prefect, care ne-a primit la gară cuviincios și ne-a trimis două la un spital și două la altul. Așa că, având nevoie din pricina dormitului și hrană, că eram tratate foarte prost, dormeam cu răniții împreună, masa era proastă, ne dădea ce rămânea de pe urmă, am fost nevoite să ne adresăm la prefect. M-am dus să-i spun de nemulțumirile ce le aveam, m-am dus la dânsul acasă fiindcă dânsul primea vizitele acasă, nu la prefectură. Și cum m-am dus a îndrăznit să-mi vorbească prostii și m-a luat în brațe, m-a sărutat și-mi spunea „de-acum tu nu o să mai fi maică. Să-mi îndeplinești dorința asta, să mă lași să-ți fac ce vreau eu, cu tine chiar în acel moment

... forțat”. Mi-a spus că el e un ins care dispune de avere și o să-mi dea sute de franci „să te joci în bani, o să-ți fac haine, tot ce vrei îți fac, dar tu să mă lași acum să fac ce vreau eu cu tine, de-acum tu o să fi a mea pentru totdeauna și chiar de n-oi rămânea la mine tu n-ai nevoie de nimic, fiindcă n-ai să te căsătorești”. Eu am răspuns foarte evazivă și severă față de d-lui ca necuviincioasă și murdară purtare și îndrăzneală. Și el înainte, ca forțat să mă ducă în odaia lui din fund, unde era o canapea și eu m-am luptat ca să scap din brațele mizerabile când era să cad pradă forțat să-și bată joc de mine. L-am rugat și cu bine și cu rău să mă lase din brațele lui și n-a fost chip să scap prin cuvinte, decât a trebuit să mă lupt cu el și să scap din mâinile lui. Mulțumesc înaltului Dumnezeu care m-a întărit cu putere în momentele acelea și l-am putut respinge și el obosind și-a aprins o țigară și eu în timpul acela am și fugit la ușă. A ținut 1/2 de ceas lupta cu dânsul. Dânsul vine după mine și-mi spune că am noroc, pe cum am avut chiar că servitoarea mereu umbla pe sală și lui îi era frică să nu intre, ba chiar a scos capul în ușă servitoarea și el când o vede o întreabă ce vrea. Dânsa l-a întrebat de un lucru, însă am avut puțința să scap atunci numai fiindcă nu era singur. Altfel nu aș fi scăpat de-a nu cădea pradă în mâinile unui câine mizerabil și murdar. Îmi spune să mă duc la dânsul a doua zi pe la 2 ½ - 3. Mi-a spus că la orele astea e singur. Vine singur să mergem să ne dea paralele și au sosit maicile întâi (celelalte două) și noi două am rămas, ne-am dus pe urmă. A dat ordin să ne ducem câte una singură. Eu, știind ce gând are și ce-a făcut cu mine, când am sosit singură la el n-o las pe maica singură, fiindcă știam ce vrea el. Mergem cu maica și cum intrăm ne primește în odaie, a și înhățat pe maica, o sărută și ne spune „voi n-o să mai fiți maici, o să fiți ale mele, sunteți sub a mea protecție și sub ordinul meu și trebuie să faceți ce vă ordon eu. Să-mi satisfaceți dorințele și mă lăsați să fac ce vreau eu cu voi”. Ne-a spus cum că el are putere să ne facă ce vrea dânsul. Biata maică se lupta ca să iasă din brațele lui și el în fața mea era în stare să săvârșească o necuviință, și îi zic „nu ți-e rușine față de maica, lasă-mă în pace”. Atunci el răspunde „da, maica are să scape” și nu isprăvește cuvântul și o lasă pe maica și mă ia pe mine în brațe, mă sărută, eu m-am luptat și am ieșit din brațele lui. Din nou sare la maica și prin sforțările noastre de-abia am scăpat cu mare greu și mai ales eram și două, ne-am putut apăra să nu-și bată joc de noi fără nici un pic de rușine, fiind și eu cu maica și el să-și bată joc în fața mea. Ne spune când ieșeam pe ușă că n-o să scăpăm cu nici un chip de-a nu avea relații cu el. Și eu am zis mai multe și s-a revoltat

mai mult pe mine, fiindcă el știa ce-a făcut cu mine și a priceput că eu n-am vrut s-o las pe maica singură să vie la dânsul, după cum a dat el ordin să mergem câte una după parale. Cum era să-l las cu maica singură când știam ce trebuie să i se întâmple. Mi-a zis că de ce mă pun eu pentru maica, ce, eu o stăpânesc? S-a revoltat că n-am executat ordinul de nu ne-am dus singure, câte una.

A doua zi dă ordin să ne despartă, pe maica a trimis-o la alt spital, la altă maică, și mie mi-a zis să merg la Spitalul contagioșilor și eu înțelegând scopul pentru ce vrea să ne despartă nu am vrut să merg la contagioși. Am venit și m-am plâns preoților, am spus întreaga situație, ce-am pățit și cum a vrut să-și bată joc de noi. Chiar se întâmplase de era și părintele inspector Stupcanu care era venit în inspecție la Tecuci și i-au spus preoții și dânsului ce sufeream noi din partea prefectului. Ca să vă convingeți de adevăr puteți lua informații de ce s-a petrecut cu noi. Preoții vroiau să telegrafizeze să anunțe pe Î.P.S. Mitropolitul ce se petrecea cu noi, însă au zis că o rupe la cenzură și n-are s-o primească. Puteți însă să vă informați și de la părintele protopop și diaconul Budescu, la care ne-am plâns noi. Și eu la mănăstire n-am vrut să mă duc, am venit drept la Iași pentru ca să-i spun Î.P.S. Mitropolitul ce s-a întâmplat cu mine și cu maica Sofia. Mi-am făcut datoria cuviincioasă față de serviciul ce l-am avut și față de Dumnezeu și superiorii care m-au trimis, însă față de superiorul prefect m-am purtat după cum a meritat, că să-și bată joc de noi nu s-a putut și nici să fim la discreția lui. Mulțumesc înaltului Dumnezeu pentru că m-a apărut și m-a întărit de-am putut scăpa de-a nu cădea pradă unui mizerabil ce-și bătea joc de noi. Am scăpat prin războiul mâinilor. Că și-a bătut joc în toate puterea cuvintelor murdare și spurcate și dacă ar fi putut rezista prin forțarea puterii lui și-ar fi bătut joc și chiar cum am văzut în realitate. Însă era bătrânețea lui la mijloc, care l-a împiedicat, simțindu-se prea slab la putere. Mulțumesc lui Dumnezeu care mi-a dat putere de-am putut scăpa să nu-mi spurce haina îngerească ce o port și viața sfântă pentru care prefer să întâmpin orice neplăceri pentru c-am luptat de n-am fost la discreția unui om slab de o natură murdară biruit. Însă să-mi necinstească un om haina și viața și sufletul și să-și bată joc și de mine, asta nu s-ar fi putut să-și îndeplinească scopul lui, dar m-a ferit Dumnezeu de l-am putut birui prin încercarea ce mi-am pus-o cu forța.

Acestea pot să vi le declar și ca să vă convingeți de adevăr rămâne să luați și d-voastră informații preoților, după cum găsiți de cuviință. Pentru că noi am spus

imediat preoților, n-am putut să tăinuiesc astfel de necuviință față și de Dumnezeu și de superiorii noștri duhovnicești. Murdăriile unui astfel de om nu am putut să nu le descopăr fiind călugăriță și să vrea în mod forțat să-și bată joc de noi. Eu mi-am făcut datoria ca să mărturisesc lucrurile acestea spurcate.

Cu respect și stimă,

sora Mina Hociotă, mănăstirea Vărațic⁹¹⁶

Fotografia 1

Fotografia 2

⁹¹⁶ ANIC, fond Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale, dosar 983/1916, f. 171-172.

Fotografia 3